

Politinių skandalų dinamika mediatizuotoje Lietuvos viešojoje erdvėje

Austėja Masiokaitė-Liubinienė

Kauno technologijos universiteto Socialinių,
humanitarinių mokslų ir menų fakulteto doktorantė
Kaunas University of Technology, Faculty of Social Sciences,
Arts, and Humanities, PhD student
A. Mickevičiaus g. 37, Kaunas
El. paštas austeja.masiokaite@ktu.edu

Medijoms įgyjant vis svarbesnį vaidmenį viešojoje erdvėje, politiniuose procesuose itin aktuali tampa mediatizacijos koncepcija, nagrinėjanti, kaip medijų įsigalėjimas keičia politinius procesus. Nepaisant aktualumo, konkrečių politinės mediatizacijos analizės būdų nėra daug. Šiame straipsnyje siūlomas atvejo analizės būdas tirti skandalus pasitelkiant mediatizacijos ir veto žaidėjų teorijas. Taip pat pateikiama juo paremta trijų Lietuvos politinių skandalų, įvykusių per kelerius pastaruosius metus, analizė.

Aptariamų skandalų atvejais politinių veikėjų ir žiniasklaidos sąveika yra abipusė ir glaudi. Politikai ne tik imasi iniciatyvos taikyti politinę atsakomybę žiniasklaidos atskleistų skandalingų situacijų herojams, bet ir patys inicijuoja informacijos patekimą į žiniasklaidą, taip siekdami tam tikrų sprendimų legitimavimo.

Pagrindiniai žodžiai: žiniasklaida, mediatizacija, veto žaidėjai, viešoji politika, turinio analizė.

Mediatizacijos koncepcija nagrinėja, kaip medijų įsigalėjimas veikia įvairias viešojo ir privataus gyvenimo sferas, bei akcentuoja augančią medijų įtaką įvairiems gyvenimo procesams (Marcinkowski, 2014; Esser, Strömbäck, 2014). „Šiuolaikinė visuomenė yra taip persmelkta medijų, kad medijos nebegali būti suprantamos atskirtai nuo kultūrinių ir kitų socialinių institucijų. Esant tokioms aplinkybėms, mums tenka uždavinyti suprasti, kaip socialinės institucijos ir kultūriniai procesai, reaguodami į nuolatinį medijų buvimą, pakeitė pobūdį, funkciją ir struktūrą“ (Hjarvard, 2008, p. 105–106).

Viena iš sferų, kur šis poveikis gali būti lengvai pastebimas ir vaidina svarbų

vaidmenį, yra politiniai procesai, dėl jų dalyvių viešumo siekio tradiciškai glaudžiai susiję su žiniasklaida. Todėl mediatizacijos klausimas tampa ypač aktualus politinės galios kontekste.

Nepaisant aktualumo, konkrečių politinės mediatizacijos analizės būdų, ypač akcentuojančių mediatizacijos poveikį politiniams procesams, nėra daug. Politinę mediatizaciją nagrinėjantys autoriai, kaip matysime iš toliau pateiktos literatūros apžvalgos, dažniausiai susitelkia į formos pokyčius, o svarbiausi klausimai, keliami šiame straipsnyje, – ar mediatizacija turi įtakos politiniam turiniui? Kokį vaidmenį žiniasklaida ir jos dėmesys turi politinių

sprendimų priėmimui, ar žiniasklaida formuoja politikų darbotvarkę, ar politikai pasitelkia žiniasklaidą savo tikslams pasiekti? Kitaip tariant, kaip politika ir žiniasklaida sąveikauja politinių procesų ir sprendimų priėmimo lauke?

Tai sudėtingi klausimai, todėl pateikiama kelių atvejų analizė, be abejo, nėra pakankama išsamiai aprėpti Lietuvos politiką ir neleidžia daryti galutinių išvadų apie mediatizacijos poveikį jai (to šiuo straipsniu ir nesiekama). Tačiau siūlomas atvejo analizės būdas tirti mediatizuotus politinius procesus, šiuo atveju – skandalus, sudaro galimybę struktūruotai į juos pažvelgti ir įvertinti iš mediatizacijos poveikio perspektyvų.

Šiame straipsnyje aptariama mediatizacijos koncepcija ir tai, kaip ji iki šiol taikyta politiniams procesams tirti. Taip pat pristatomas turinio analizės modelis, kuriame, papildžius vieną iš mediatizacijos tyrimo modelių veto žaidėjų teorija, pateikiami turinio analizės klausimai kybiniam politinių skandalų tyrimui, kuriuo siekiama nustatyti mediatizacijos raišką juose. Galiausiai pristatoma trijų Lietuvos politinių skandalų analizė, ne tik leidžianti įsitikinti, kaip šis metodas gali būti pritaikomas politikos procesų analizei, bet taip pat atskleidžianti, kaip mediatizacija pasireiškia Lietuvos politinėje erdvėje.

Iš aptariamų skandalų matysime, kad politinių veikėjų ir žiniasklaidos sąveika yra abipusė ir šie du skirtingi galios centrai glaudžiai sąveikauja. Politikai ne tik imasi iniciatyvos taikyti politinę atsakomybę žiniasklaidos atskleistų skandalingų situacijų herojams, bet ir patys inicijuoja informacijos patekimą į žiniasklaidą, taip siekdami tam tikrų sprendimų legitimavimo. Tai dar kartą patvirtina mediatizacijos aktualumą politinių procesų kontekste.

Skandalas kaip būdas pasiekti pokytį mediatizuotoje politikoje

Šiame straipsnyje pristatomas modelis, skirtas mediatizacijai tirti, yra paremtas prielaida, jog politiniai veikėjai gali naudoti žiniasklaidą savo politiniams tikslams pasiekti lygiai taip pat, kaip žiniasklaida naudojasi politikais siekdama didinti savo skaitomumą, populiarumą ir įtakingumą: „žiniasklaida ir politika atstovauja dviem skirtingoms institucinėms sistemoms, kurios yra skirtos skirtingiems tikslams ir kiekviena turi savo veikėjus, taisykles ir procedūras, kaip ir poreikius bei interesus“ (Esser, Strömbäck, 2014). Tai, kaip konkrečiu atveju klostosi santykis tarp šių dviejų galios centrų, padeda atsakyti į klausimus apie politinių procesų mediatizaciją.

Vienas iš teorinių modelių politikos mediatizacijai apibrėžti ir struktūruoti yra keturių dimensijų mediatizacijos koncepcija. Jos autoriai teigia, kad mediatizacijos procesas susideda iš keturių skirtingų plotmių, kurių kiekvienoje galima tirti jos lygį. Tai medijų (ne)buvimas pirminiu ir svarbiausiu informacijos apie svarbius įvykius šaltiniu plotmė, apibrėžianti, iš kur visuomenė gauna informaciją apie politinius įvykius, kur galimas mažesnis ar didesnis žiniasklaidos vaidmuo informacijos perdavimo procese; medijų (ne)priklausomumo nuo politinių institucijų plotmė, kuri apibrėžia, ar žiniasklaida yra priklausoma / nepriklausoma nuo politikų; taip pat medijų turinio paklusimo medijų arba politinei logikai bei politikų (ne)paklusimo medijų logikai sferos (Esser, Strömbäck, 2014). Šie procesai, neabejotinai tarpusavyje susiję, gali būti nagrinėjami kiekvienas atskirai, t. y. modelis leidžia atskirai „pamatuoti“ mediatizaciją kiekvienoje iš šių sferų.

Taigi, autoriai išskiria mediatizacijos raiškos būdus ir įvardija kintamuosius – me-

dijų ir politinę logiką. Politinė logika, pasak autorių, susideda iš formalios institucinės sistemos, politinių sprendimų bei viešosios politikos, suteikiančios viešumą ir galią. Jie pabrėžia, kad politinė logika varijuoja skirtingose šalyse ir tarp skirtingų institucijų, be to, mediatizacijos įtaką gali nulemti tai, kuri politikos rūšis dominuoja šalyje tuo metu. Medijų logiką autoriai apibrėžia per profesionalumą, komercialumą ir medijų technologijas ir nurodo, kad ji irgi gali būti skirtinga priklausomai nuo šalies ir žiniasklaidos priemonės. Nors šie apibrėžimai leidžia mediatizacijos procesus tirti pagal tam tikrus kriterijus ir išskirti tam tikrus politinės sistemos aspektus, nemėginant aprėpti visos politinės sistemos, autoriai vis dėlto nepateikia pasiūlymo, kaip būtų galima šiuos procesus išmatuoti ar apibrėžti, o pasiūlytos medijų ir politinės logikos koncepcijos taip pat yra gana abstrakčios, daugialypės ir kintančios.

Peržvelgę, kokius metodus savo analizei pasitelkia skirtingi autoriai, matome, kad medijų logikos raiškos tyrimams taikoma turinio analizė bei apklausos, nagrinėjamos technologinės, naujienų konstravimo priemonės ar pasirinktas naujienų pranešimo būdas, politikams ir žurnalistams eteryje skiriamas dėmesys (Cushion, 2014). Taip pat mediatizacijai tirti pasitelkiami interviu, kai politikų, žurnalistų, spaudos tarnybų darbuotojų ar kitų mediatizuotuose politikos procesuose dalyvaujančių veikėjų klausama apie tai, kokią, jų manymu, įtaką jų veiklai turi mediatizacija (Strömbäck, 2011; Laursen, Valentini, 2015).

Nors tokie analizės būdai leidžia konstatuoti tam tikrą mediatizacijos buvimą, lyginti skirtingas situacijas tarpusavyje ir atskleisti aiškinamąją mediatizacijos teorijos galią, jie mažiau dėmesio skiria mediatizacijos poveikiui. T. y. konstatuojant faktą

apie stipresnę ar silpnesnę mediatizaciją ar jos buvimą, nėra kalbama apie tai, koks yra jos vaidmuo politiniuose procesuose ir ar medijos tampa šių procesų dalimi.

Anksčiau pateiktas S. Hjarvardo mediatizacijos apibrėžimas pristato ją kaip meta-teoriją ir apibūdina šį procesą plačiau, nei apima politikos sritis. Panašiai mediatizaciją apibūdina ir F. Krotzas: „mediatizacija yra rekonstruktyvios medijų nulemtų transformacijų bei atitinkamų socialinių kasdienybės, kultūros ir visuomenės transformacijų analizės koncepcija“ (Krotz, 2017). Todėl, pasak jo, mediatizacija neturėtų susitelkti į medijas, bet analizuoti mediatizuotus procesus iš jų dalyvių perspektyvos. Šis požiūris atitinka ir šio straipsnio idėją, jog politikos mediatizacija nėra izoliuotas procesas pats savaime, bet reiškinys, apimantis tiek žiniasklaidą, tiek politiką, keičiantis jų prigimtį. Siekiant suprasti politinę mediatizaciją, svarbu kalbėti apie tai, kaip medijos, šiuo konkrečiu atveju – tradicinė žiniasklaida, veikia politikos procesuose ir kaip šie procesai plėtojasi mediatizuotoje aplinkoje.

Kadangi mediatizacija yra apibrėžiama kaip procesas, svarbus jos analizės elementas yra pokytis. Esamose analizėse šiuo klausimu daug dėmesio yra skiriama mediatizacijos poveikiui ilguoju laikotarpiu: ilgalaikių politinės mediatizacijos procesų svarbą akcentuoja tiek teoretikai (Krotz, 2017; Kortti, 2017), tiek praktinius tyrimus atliekantys autoriai, siūlantys tokiems tyrimams skirtą modelį (Meyen, Thieroff, Strenger, 2014), bei mediatizuotos politikos tyrėjai (Sampert et al., 2014). Šiame straipsnyje taip pat nagrinėjami pokyčiai, tačiau susitelkiama į trumpąjį laikotarpį: viena vertus, tai leidžia kalbėti apie mediatizaciją konkrečių įvykių kontekste, antra, suteikia galimybę įvykius struktūruoti ir lyginti tarpusavyje, taigi, toliau aptariamias

modelis yra tinkamas ir ilgojo laikotarpio mediatizacijos procesams tirti, tai atliekant per atskirų atvejų analizes.

Analizės objektu buvo pasirinktas politinis skandalas, nes skandalai yra vieni ryškiausių ir intensyviausių politinių įvykių, be to, kaip ir dauguma viešų politinių procesų, yra neatsiejami nuo žiniasklaidos, kuri užtikrina skandalingos informacijos masinį tiražavimą ir todėl yra lemiamas skandalo atsiradimo ir konstravimo viešojoje erdvėje, jo dinamikos ir baigties veiksnys. Tai sudaro prielaidas skandalui tapti itin mediatizuotu politiniu įvykiu, kuriame žiniasklaidos siekis pranešti svarbią informaciją susipina su politiniais tikslais, kuriems padeda arba kenkia tam tikros informacijos viešumas ir jos viešas vertinimas. Taigi, tai puikus pavyzdys atvejo, kai žiniasklaida tampa politinių procesų dalyve. Kitaip tariant, šioje analizėje nekliamas klausimas, ar politiniai procesai yra mediatizuoti, susitelkiant į tuos procesus, kurie yra paveikiausi mediatizacijai savo esme: tai sudaro galimybes atskleisti principus, kuriais politika vyksta mediatizuotoje politinėje erdvėje. Ir nors toks pasirinkimas neleidžia daryti prielaidų apie visus politinius procesus ar apie visą šalies politinę sistemą, jis leidžia pamatyti dinamiką ir veikimo schemas, kurios pasitelkiamos politikos ir žiniasklaidos santykiuose. Taigi, jeigu į mediatizaciją žvelgsime kaip į metaprocėsą, ši analizė padės suprasti, kaip šis metaprocėsas veikia politinėje aplinkoje.

Skandalą galima apibrėžti kaip visuomenę šokiravusį ir jos pasipiktinimą sukėlusį viešai žinomą reiškinį (*Cambridge, Oxford* žodynai). Kaip matysime ir iš pateiktų atvejo analizių, skandalo centre atsiduria tam tikras klausimas, kurio pakeitimas laikomas problemos išsprendimo sąlyga. Taigi, skandalo stiprumą ir politinę įtaką

galima įvertinti pagal jo padarinius, kitaip tariant – pokytį. Vis dėlto klausimas, kaip pokytis siejasi su mediatizacija ir koks pokytis reiškia aukštą ar žemą mediatizacijos lygį, kol kas lieka neatsakytas.

Kadangi kalbame apie politinius skandalus, pokytis taip pat yra politinis, nors ir mediatizuotas, procesas, todėl jį svarbu įvertinti politiniame kontekste. Padėti suprasti politinius pokyčius ir jų formavimąsi politinės logikos veiklos lauke padeda veto žaidėjų koncepcija. Ši lyginamosios politikos koncepcija dažniau taikoma kiekybiniais tyrimams, tačiau kokybiniuose tyrimuose taip pat pasitelkiama siekiant analizuoti politinius teisėkūros pokyčius, pavyzdžiui, reformų įgyvendinimą (Ganghof, 2003).

Pasak veto žaidėjų teorijos autoriaus George'o Tsebeliso, norint pakeisti tam tikrą nusistovėjusią politinę tvarką, vadinamą *status quo*, tam turi pritarti tam tikras skaičius individualių arba kolektyvinių veto žaidėjų (Tsebelis, 2002). Veto žaidėjais jis vadina žmones ar institucijas, turinčias teisę keisti *status quo*, pavyzdžiui, priimti įstatymą arba atleisti pareigūną. Taigi, remiantis šia teorija, politiniai pokyčiai yra tam tikrų veto žaidėjų bendro sutarimo rezultatai. G. Tsebeliso pasiūlytas būdas apibrėžti veto žaidėjus per *status quo* leidžia struktūruotai tirti bet kokią politinį procesą: „norint pakeisti politiką (arba, kaip bus įvardijama toliau, pakeisti (teisėkūros) *status quo*), tam tikras individualių ar kolektyvinių veikėjų skaičius turi pritarti pasiūlytam pokyčiui. Šiuos veikėjus vadina veto žaidėjais“ (Tsebelis, 2002, p. 12).

Veto žaidėjai gali būti instituciniai – tokie, kurių funkcijas numato įstatymai. Kaip matysime iš toliau analizuojamų pavyzdžių, politiniuose procesuose veikia tokie veto žaidėjai kaip prezidentas ar ministras

pirmininkas, kurių tam tikras vaidmuo yra numatytas Konstitucijoje bei įstatymuose. Kiti žaidėjai gali atsirasti politinių procesų metu – tokius G. Tsebelisas vadina partiniais (angl. *partisan*) veto žaidėjais: tai koalicijos, politinės daugumos, frakcijos, komisijos ar kiti politiniai dariniai. Taip pat veto žaidėjai gali būti kolektyviniai ir individualūs, priklausomai nuo to, kaip jie priima sprendimus: kolektyvinių veto žaidėjų pavyzdys gali būti parlamentas ar jo komitetai. Dar vienas svarbus veiksnys yra veikėjai, turintys veto galią, nors formaliai nepriklausantys politinei sistemai: įtakingi visuomenės veikėjai, teisės saugos atstovai ar kiti, kurių balsas tampa lemiamas norint pakeisti vieną ar kitą *status quo*. Nors autorius nesuteikia šiems veikėjams daug reikšmės savo analizėje, jie tampa ganėtinai reikšmingi analizuojant skandalus: juose lemiamas vaidmuo dažnai suteikiamas ir tiems veikėjams, kurie formaliai nepriima politinių sprendimų.

Būdas identifikuoti veto žaidėjus, pasak Stepheno Ganghofo, yra vienas iš veto žaidėjų koncepcijos trūkumų. Jis pastebi, kad kokybiniuose tyrimuose autoriai dažnai nepakankamai pagrindžia identifikuotus veto žaidėjus ar jiems priskiriamą požiūrį: „autorius pagrindinis uždavinys yra pateisinti savo veto žaidėjų identifikaciją ir jų pageidavimų „išmatavimą“. Sudėtinga ne įrodyti, jog kažkas gali būti paaiškinta veto žaidėjais, bet pagrįsti, kodėl pasiektas būtent toks paaiškinimas“ (Ganghof, 2003, p. 5). Šioje analizėje siūloma laikytis požiūrio, kad veto žaidėjai ir jų požiūris turėtų būti identifikuoti remiantis teisiniais bei instituciniais dokumentais: pavyzdžiui, koalicijos sutartis yra valdančiąją daugumą kaip kolektyvinį žaidėją apibrėžiantis dokumentas, partijos įstatai gali apibrėžti, kaip keičiamas *status quo* jos viduje, Kons-

titucija apibrėžia santykius tarp skirtingų institucijų ir t. t. Kitu atveju veto žaidėjai, jų santykiai arba šių veto žaidėjų požiūris į tam tikrą klausimą turėtų būti kildinami iš paties analizuojamo atvejo: atsakingų asmenų pasisakymų, patenkančių į viešumą. Todėl svarbiausiu analizės uždaviniu tampa konkretaus politinio įvykio plėtojimosi viešojoje erdvėje dinamikos užčiuopimas ir rekonstrukcija, identifikuojant, kas tampa svarbiais skandalo dalyviais, kurie iš jų turi veto galią formaliai, o kuriems ši veto galia priskiriama, kokios jų pozicijos.

Toks veto žaidėjų teorijos taikymas nėra tipinis šiai teorijai, kuri dažniau pasitelkiama formaliems politiniams procesams, tokiems kaip teisėkūra, analizuoti. Šios analizės atveju veto žaidėjo galia gali būti suteikiama ir visiškai neformaliai veikėjui: pavyzdžiui, ikiteisminį tyrimą atliekančiai teisės saugai, kurios veiksmai ir sprendimai tampa argumentu formaliems veto žaidėjams. Nors galimas požiūris, kad toks savo veto galios perdavimas yra abejotinas – sprendimą vis vien privalo priimti formalus veto žaidėjas, net jei tai padaryti jis žada remdamasis informacija iš šono, svarbu nepamiršti, kad kalbame apie viešąją mediatizuotą politiką, kurioje reputacija, spaudimas ir pasisakymai gali turėti didelę reikšmę. Todėl pagrįsti veto žaidėjų identifikavimą siūloma remiantis konkrečiu viešuoju diskursu, kuris yra tiriamas.

Taigi, analizuojant mediatizuotus politinius procesus, veto žaidėjų koncepcija padeda suvokti ir struktūruoti politinį procesą, o mediatizacijos teorija tampa filtru į jį pažvelgti. Remiantis šiomis dviem teorijomis, galima išskirti kelis klausimus – turinio analizės punktus, leidžiančius struktūruotai tirti skandalus: tai *status quo*, veto žaidėjai, skandalo (*status quo*) kilmė, pokytis ir vaidmuo.

Status quo: kas yra objektas, kurį siekiama pakeisti? Kaip minėta, skandalas yra susijęs su koku nors neigiamai vertinamu reiškiniu ar problema, kurios sprendimas užtikrintų tolesnę sklandžią veiklą. Toks sprendimas gali būti konstruojamas įvairiai: tam tikro politinio veikėjo pašalinimas, kaltųjų nubaudimas, įstatymų keitimas ir pan. Iš to, kokia linkme pasisuka skandalas, kokie klausimai keliami ir koks *status quo* atsiduria jo centre, jau galima pasakyti, politinė ar medijų logika jį nulėmė. Diskusijos centre atsidūrę įstatymų pokyčiai, instituciniai vertinimai ir kiti politinės sistemos dalykai, net ir apkaltos, jeigu jose remiamasi politiniais argumentais, gali būti laikomi politinės logikos rezultatu. O koncentracija į asmenybes, kaltuosius, skandalingą informaciją, greitos atomazgos paieškos yra susijusios su naujienų verte, todėl gali būti siejamos su žiniasklaidos logika.

Veto žaidėjai. Kas priima sprendimą šio status quo situacijoje? Priklausomai nuo to, ar siekiama atleisti valstybės tarnautoją, ar tai yra pasitikėjimo partijos lyderiu klausimas, dažniausiai galimi vienas ar keli scenarijai, kai *status quo* galėtų būti pakeistas. Tai galima nustatyti nagrinėjant Konstituciją, įstatymus arba partijų įstatus, jeigu nėra formalių taisyklių – analizuojant pačių skandalo dalyvių pasisakymus, kur jie gali įvardyti sąlygas, kurios priverstų juos keisti *status quo*: teisėsaugos tyrimas, partijos narių palaikymas ar kt. Pavyzdžiui, premjero pareiškimas, jog atsistatydins nepriėmus vieno ar kito įstatymo, parlamentą paverčia veto žaidėju, o teiginys, kad sprendimą dėl pavaldaus tarnautojo lems teisėsaugos išvados – teisėsauga. Tai taip pat reiškia, kad skandalai yra tuo ilgesni, kuo ilgiau dvejojama dėl *status quo* keitimo: tuojau pat savo noru atsistatydinęs politikas

nesudaro galimybės dėl jo likimo pasisakyti veto žaidėjams, todėl toks skandalas greičiausiai atskleis mažiau duomenų nei ilgalaikės dvejonės ir kovos tarp skirtingų interesų grupių.

Kilmė. Kas inicijavo klausimo atsiradimą: politikai ar žiniasklaida? Nors skandalo sklidai būtina žiniasklaida, jo atsiradimo aplinkybės gali skirtis: skandalą sukelti gali teisėsaugos institucijų veiksmai, žiniasklaidos atliktas tyrimas, piliečių liudijimai, paskelbti viešai, politikų pasisakymai ar svarstomi teisės aktai, parlamento komisijose nagrinėjama medžiaga. Tai, kas – politikai ar žiniasklaida – inicijavo tam tikro įvykio atsiradimą politinėje darbotvarkėje ir / ar viešojoje erdvėje, taip pat yra veiksnys, atskleidžiantis politinių ar žiniasklaidos veikėjų įtaką.

Pokytis: ar status quo pasikeičia? Kuris veto žaidėjas tai nulemia? Kokiais argumentais – politiniais ar ne – nulemiamas pokytis ar jo nebuvimas? Pokyčio (ne) buvimas ir argumentai, nulemiantys tokią baigtį, gali būti siejami su žiniasklaidos arba politine logika: viena, jei įstatymas (ne) priimamas nepaisant spaudimo viešojoje erdvėje, kita – jei politinis veikėjas kaip atsistatydinimo priežastis įvardija tokį viešą spaudimą.

Vaidmuo. Aktyvus ar pasyvus yra žiniasklaidos, politinio skandalo dalyvių, veto žaidėjų vaidmuo? Ar jie inicijuoja procesus, ar tik komentuoja, ginasi? Nepriklausomai nuo to, kas yra skandalo iniciatorius, vėliau iniciatyvą gali perimti bet kuri pusė. Žiniasklaida pasyvia gali būti laikoma tuomet, jeigu perduoda žinią apie vykstančius politinius procesus, tačiau nesiima iniciatyvos tirti, užduoti klausimus ir plėtoti skandalo temą. Lygiai taip pat politikai gali būti pasyvūs dalyviai, jeigu į skandalą juos įtraukia tik žiniasklaida. Skandalas, kurio iniciatorė

ir pagrindinė kuratorė yra žiniasklaida, turintis rimtų politinių pasekmių, rodytų labai didelę politikos mediatizaciją. Atitinkamai skandalas, kurio iniciatoriai ir plėtojai būtų politikai, galėtų būti laikomas žemos politinės mediatizacijos ženklu.

Informaciją, reikalingą atsakyti į kai kuriuos klausimus, ypač apie tai, kas inicijavo tam tikros informacijos atsiradimą viešumoje, ne visada gali pavykti lengvai nustatyti: tai akivaizdu iš pranešimų spaudai, televizijos laidų, tekstų, kuriuose paaiškėja, kad politikas tam tikro dalyko buvo paklaustas ar priešingai – paskelbė jį pats per spaudos konferenciją. Tačiau jei informacija yra nutekinama žiniasklaidai ar jos atsiradimo iniciatorius tiesiog neįvardijamas, norint tai atskleisti gali prireikti ne tik šaltinių analizės, bet ir interviu su skandalo dalyviais, žurnalistais.

Prisiminus minėtą politinės logikos apibrėžimą, galima teigti, jog skandalas yra viešosios politikos objektas: jo metu siekiama užsitikrinti politinę paramą, viešojoje erdvėje konstruojant sau palankų naratyvą. Dėl šios priežasties analizei atlikti pasitelkti viešai prieinami žiniasklaidos tekstai ir siekiama parodyti, kaip politiniai procesai plėtojasi viešumoje. Kadangi analizuojami keli atvejai, mažiau dėmesio skiriama tam, kaip skandalai skirtingai konstruojami skirtingose žiniasklaidos priemonėse, neanalizuojama žiniasklaidos kanalo įtaka turiniui. Nors tai nėra šio straipsnio tikslas, tokia analizė neabejotinai yra įmanoma pasitelkiant aptariamą modelį ir lyginant, kaip skiriasi tų pačių situacijų pateikimas skirtinguose šaltiniuose. Priklausomai nuo analizės apimties ir tikslų, veto žaidėjų, *status quo* ir kitos specifikos, analizei taip pat galima rinktis ne tik didesnę įvairovę pasižyminčias žiniasklaidos priemones, bet ir kitokio pobūdžio šaltinius: įstatymus, po-

sėdžių protokolus ar interviu, kurie padėtų atskleisti išsamesnį situacijos vaizdą.

Nors šioje analizėje susitelkiama į skandalą, turėtų būti akivaizdu, kad šio modelio taikymas galimas ir mažiau viešose politikos sferose. Tokiu atveju, atsižvelgiant į politinio proceso pobūdį, gali būti prasminga rinktis kitokius nei šioje analizėje analizės šaltinius, daugiau dėmesio skiriant dokumentams, stenogramoms ar interviu, kurie atskleistų, kaip tam tikra informacija ir jos paviešinimas galėjo būti pasitelkti politiniams tikslams pasiekti. Analizė, kaip žiniasklaida pasitelkiama reformų ar kitų mažiau viešų procesų atveju, taip pat pateiktų vertingų įžvalgų apie politinės sistemos mediatizacijos lygį.

Kitais tariant, nors toliau šiame straipsnyje pateikiama žiniasklaida paremta trijų skandalų atvejų analizė, šis modelis gali būti pasitelkiamas įvairiems procesams, kuriuose aktualu nustatyti politikos ir žiniasklaidos sąveiką politinės galios kontekste.

Skandalai Lietuvos politinėje erdvėje: trijų atvejų analizė

Toliau pateikiama trijų atvejų analizė, pagrįsta viešai prieinama informacija žiniasklaidos tekstuose keliuose populiariausiuose Lietuvos portaluose – Delfi.lt, 15min.lt bei BNS naujienų agentūros pranešimuose. Verta pastebėti, kad nors vertinimai skirtingose žiniasklaidos priemonėse gali skirtis, pagrindinis naratyvas dažniausiai nesiskiria, nes skandalas plėtojasi ne izoliuotai vienoje žiniasklaidos priemonėje, bet nuolatinės sąveikos tarp žurnalistų ir politikų kontekste. Todėl šioje analizėje kruopšti šaltinių, imčių ir tekstų atranka nebuvo atliekama, laikantis nuomonės, kad ji yra mažiau svarbi nei bendro naratyvo fiksavimas.

Analizės tikslas – apžvelgti skandalų dinamikos tendencijas Lietuvos politikoje.

Analizei atrinkti atvejai, kai, remiantis anksčiau pateiktu skandalo apibrėžimu, atskleidžiama informacija, kuri gali būti laikoma šokiruojančia, keliančia pasipiktinimą ir reikalaujančia sprendimo. Taip pat jie atrinkti taip, kad juose figūruotų įvairesni veto žaidėjai, siekiant parodyti, kaip šis modelis veikia skirtingomis sąlygomis. Kiekvienas iš šių atvejų yra gana turiningas, kad galėtų tapti išsamaus vieno atvejo analize, tačiau čia jie pateikiami gana glaustai, išryškinant tik svarbiausius kiekvienos istorijos niuansus.

R. Kazėnienė prieš M. Vainiutę (2018 m. kovas). Nors istorija, susijusi su problemomis kalėjimų sistemoje viešinusia Rasa Kazėnienė, yra senesnė ir ilgesnė bei galėtų būti laikoma ilgalaikio skandalo ar krizės, susijusios su laisvės atėmimo vietų problematika, dalimi, čia susitelksime ties trumpiausiu epizodu, atspindinčiu teisingumo ministrės Mildos Vainiutės atsistatydinimo aplinkybes.

Šio skandalo priežastimi galima laikyti ministro pirmininko patarėjo ir Teisingumo ministerijos auditorių surengtos spaudos konferencijos metu paskelbtą informaciją, kai R. Kazėnienė pareiškė, jog teisingumo viceministras Raimondas Bakšys stabdė įkalinimo įstaigų auditą. *Status quo*, kurio pokytis atsidūrė skandalo centre, buvo teisingumo ministrės M. Vainiutės pareigos: jos nustebimas dėl paviešintos informacijos tapo argumentu, jog ministrė nesusitvarko su savo pareigomis.

Ministrai skiriami ir atleidžiami prezidento gavus premjero teikimą arba atsistatydina patys, taip pat gali būti atleidžiami pusės Seimo narių sprendimu. Taigi, buvo galimi trys scenarijai pakeisti *status quo*. Jis pakeistas atsistatydinus pačiai ministrei, kai vienas iš veto žaidėjų – Prezidentė – išsakė viešą kritiką ministrei, nors kitas veto

žaidėjas – premjeras – laikėsi nuosaikios pozicijos, kuri galėjo būti suprantama kaip palaikymas. Savo sprendimą M. Vainiutė motyvavo tuo, kad ministerijai reikalingas stipresnis vadovas. Tai galima susieti su Prezidentės viešai išsakyta kritika, kad ministrė demonstruoja politinį neįgalumą. Taigi, *status quo* pasikeitimas nulemiamas itin griežtos politinės kritikos ministrės atžvilgiu, išsakytos viešai žiniasklaidoje.

Šio skandalo iniciatorius buvo ministro pirmininko patarėjas, surengęs spaudos konferenciją savo iniciatyva. Nors problema buvo paviešinta politikos aplinkos žmogaus, priemone veikti buvo pasirinkta žiniasklaida. Vėliau vieno iš veto žaidėjų – Prezidentės – reakcija taip pat buvo pateikta viešai. Nors iniciatyvą šioje situacijoje rodė politiniai veikėjai, jie pasirinko veikti per žiniasklaidą, ją pasitelkdami kaip viešo spaudimo priemonę ministrei.

Apibendrinant pasakytina, kad šį skandalą būtų galima laikyti savanoriška politikų mediatizacija, kai būdami aktyvūs politinės situacijos dalyviai, turintys galimybę veikti politinėmis priemonėmis, politikai renkasi žiniasklaidą ir jos logiką kaip priemonę politiniams tikslams pasiekti, užuot klausimus sprendę neviešomis politinėmis priemonėmis.

Kęstučio Pūko seksualinio priekabiavimo skandalas (2017 m. kovas – 2018 m. sausis). Šio skandalo objektas yra tuometinio Seimo nario atsakomybė už žiniasklaidos paviešintus faktus apie galimą jo seksualinį priekabiavimą prie savo padėjėjų ar kandidačių jomis tapti. *Status quo*, kurį buvo bandoma pakeisti – K. Pūko buvimas Seimo nariu.

Šiame skandale yra keli veto žaidėjai ir jų veikimo eiga yra kitokia nei ankstesnėje istorijoje: Seimo statusas numato, kad apkaltą inicijuoti gali ketvirtadalis Seimo

narių. Tuomet sudaroma speciali tyrimo komisija, kurios išvadas turi patvirtinti Seimas. Vėliau kreipiamasi į Konstitucinį Teismą, kuris turi nuspręsti, ar konkretūs Seimo nario veiksmai prieštarauja Konstitucijai. Galiausiai, šiai išvadai turi pritarti Seimas 85 parlamentarų balsais. Kitas kelias yra paties Seimo nario pasitraukimas. Galima konstatuoti, kad šiuo atveju dėl *status quo* keitimo sutarė visi veto žaidėjai.

Šio skandalo pradžia buvo inicijuota žiniasklaidos, kai pasirodė pokalbyje dėl Seimo nario padėjėjos darbo dalyvavusių merginų liudijimai dėl K. Pūko nederamų seksualinių užuominų kandidatėms.

Vėliau iniciatyvą dėl *status quo* pakeitimo netruko perimti Seimas, kuris subūrė apkaltos komisiją ir vienbalsiai pritarė pradėti apkaltą, o, ikiteisminį tyrimą pradėjus teisėsaugai, panaikino parlamentaro teisinę neliečiamybę. Taigi, į procesą įsijungė ir teisėsauga, tačiau jos vaidmuo skandale nelėmė kokios nors atskiros siužetinės linijos, tik sustiprino argumentus, kuriais remiantis turėjo būti vykdoma apkalta, todėl kaip atskira veto žaidėja teisėsauga jame nefigūravo. Vėliau dėl K. Pūko apkaltos pateikė išvadą Konstitucinis Teismas, o K. Pūkas, anksčiau teigęs, kad neatsistatydins, kitokią sprendimą priėmė Seimui pradėjus svarstyti klausimą dėl jo mandato panaikinimo. Nors K. Pūkas galiausiai mandato atsisakė pats, tai yra susiję su *status quo* pasikeitimo neišvengiamumu, taigi, *status quo* yra pakeičiamas politinėmis priemonėmis.

Šio skandalo atveju, nors žiniasklaida buvo proceso iniciatorė, toliau iniciatyvos keisti *status quo* dėl K. Pūko ėmėsi politikai, jis pakeistas politinėmis ir teisinėmis priemonėmis: gavus Konstitucinio Teismo išvadą ir ruošiantis jai pritarti. Nors, formaliai žiūrint, šio skandalo eiga nerodo didelės mediatizacijos, nes *status quo*

buvo pakeistas politinėmis priemonėmis ir iniciatyva, galima diskutuoti apie tai, kad pats skandalo pobūdis yra patrauklus žiniasklaidai dėl savo turinio, o politikai noriai imasi jį spręsti. Galima sakyti, kad šis skandalas tapo patogia visiems situacija, kai politinių veto žaidėjų interesai sutapo su žiniasklaidos atskleistais faktais, todėl, neatsiradus priešpriešos, *status quo* buvo gana nesunkiai pakeistas.

Dainoro Bradausko atleidimas iš VMI direktoriaus pareigų (2017 m. sausis). Šis skandalas yra gerokai kitoks nei ankstesni aptarti atvejai, nes jo kulminacija įvyko jau po formalaus *status quo* pasikeitimo: pirmiausia finansų ministras pranešė atleidžiantis Dainorą Bradauską iš Valstybinės mokesčių inspekcijos (VMI) direktoriaus pareigų, o tik tuomet į viešumą pateko pokalbių necenzūrine kalba fragmentai.

Tam, kad būtų atleistas D. Bradauskas, šioje istorijoje veikė du veto žaidėjai: vienas – formalus – veto žaidėjas yra finansų ministras. Tačiau kadangi atleidžiant D. Bradauską buvo remiamasi teisėsaugos atlikto tyrimo išvadomis, galima sakyti, kad ir šias išvadas pateikusi teisėsauga tapo veto žaidėja, taip pat – skandalo iniciatore, nes informacijos apie D. Bradausko elgesį perdavimas ministerijai ir tarnybinio patikrinimo pradėjimas galėtų būti laikomi jo pradžia.

Vis dėlto skandalingiausia šios istorijos dalis buvo pokalbių ištraukos, pateiktos ministerijos paviešintoje tarnybinio patikrinimo, po kurio atleistas D. Bradauskas, ataskaitoje. Turint galvoje paties D. Bradausko kategorišką neigimą, kad padarė nusižengimą, jo teiginius, kad pokalbiai yra išimti iš konteksto, galima įžvelgti politinių veikėjų siekį mediatizuoti skandalą, nes tiek viena, tiek kita pusė savo argumentus

pateikia viešai ir net po formalaus įvertinimo (atleidimo) siekia viešo įvertinimo: laimėti „kovą“ viešojoje erdvėje, užsitikrinti paramą savo pozicijai. Žiniasklaida čia yra labiau pasyvi tarpininkė, kita vertus, būtent ji savo ruožtu paviešina ministerijos išvadoje minimas citatas, nes jos nėra pateikiamos pranešime spaudai, bet prie jo pridėtame dokumente.

Būtent čia skandalas ima plėtotis medijų, o ne politinės logikos vedamas, nes jo centre atsiduria D. Bradausko pasakyti necenzūriniai žodžiai ir nekorektiški pasisakymai. Nors teisiškai ir politiškai reikšmingesnis argumentas valdininkui atleisti yra tai, jog jis galėjo teikti informaciją apie atliekamus mokėtinius tyrimus, jo protekcionizmas, bendravimas su korupcijos byloje įtariamais asmenimis, tai, jog svarbiu akcentu istorijoje tapo nederama valdininko leksika, rodo, kad šis skandalas buvo mediatizuotas ir plėtojosi pagal medijų, o ne politinę logiką.

Apibendrinant analizę galima pastebėti, jog šių skandalų bendras panašumas yra tai, kad juose visi ar dauguma veto žaidėjų buvo panašios ar tokios pačios nuomonės, be to, nebuvo nė vieno atvejo, kad išryškėtų priešprieša tarp politikų ir žiniasklaidos, politikams priešinantys žiniasklaidos konstruojamai įvykių versijai. Analizuotais atvejais jiems mestų kaltinimų nepripažino K. Pūkas ir D. Bradauskas, tačiau tai neturėjo lemiamos reikšmės skandalų eigai – abiem atvejais nuspręsti už juos galimybę turėjo kiti veto žaidėjai, o jie visais atvejais buvo ganėtinai vieningi. Daugiau dvejonų kilo M. Vainiutės atveju, kur buvo galima išvelgti tam tikrą priešpriešą tarp veto žaidėjų, tačiau ji nespėjo išryškėti, nes sprendimą dėl savo ateities priėmė pati politikė.

Taigi, iš šių pavyzdžių matyti, kad mediatizacijos lygis ir žiniasklaidos įtaka

status quo pokyčiams geriau atsiskleidžia tais atvejais, kai skandalinga situacija veto žaidėjų yra vertinama nevienareikšmiškai. Taip pat visais šiais atvejais *status quo* buvo pakeistas, todėl įdomu būtų apžvelgti situacijas, kai jis lieka toks pat, t. y. į skandalą patekęs asmuo išsaugo postą ar tam tikras teisės aktas (ne)priimamas nepaisant visuomenės ir žiniasklaidos spaudimo.

Išvados

Šiuo straipsniu buvo siekiama pristatyti modelį, skirtą skandalams ar kitiems politiniams procesams analizuoti. Apžvelgus literatūrą matyti, kad tokių tyrimo modelių nėra daug, o esami – gana abstraktūs, nepasiūlo konkrečių priemonių mediatizacijai nustatyti ar lyginti. Apžvelgus jau atliktus tyrimus galima teigti, kad juose išryškinaamas mediatizacijos (ne)buvimo klausimas, juose apklausiami patys mediatizuotų procesų dalyviai. O šiame straipsnyje siūlomas tyrimo modelis mediatizaciją pristato kaip metateoriją ir nagrinėja žiniasklaidos ir politikos sąveiką mediatizuotuose politiniuose procesuose.

Šio modelio skirtumas nuo kitų politinės mediatizacijos tyrimo būdų yra jo prieiga, grįsta veto žaidėjų teorija, kuri mediatizacijos procesą vertina ne iš komunikacijos, o politinių sistemų perspektyvos. Nors toks tyrimo būdas yra netipinis ne tik mediatizacijos tyrimui, bet ir pačios teorijos taikymui, jis leidžia apibrėžti žiniasklaidos vaidmenį tiriamoje sferoje ir tokiu būdu suprasti pokyčius, užuot į šiuos procesus žvelgus iš šono, per medijų logikos prizmę ar iš jų dalyvių perspektyvos.

Analizuojant minėtus atvejus, mediatizacija atsiskleidė kaip metaprocesas, svarbus politiniams įvykiams ir galintis turėti įtakos jų eigai. Tai patvirtina, kad mediatizacija yra aktuali koncepcija, kurios

analizė gali pateikti vertingų išvalgų apie žiniasklaidos ir politinių veikėjų santykių politiniuose procesuose.

Pritaikius šį modelį trims politiniams skandalams tirti galima konstatuoti, jog jis tinka įvairioms veto žaidėjų kombinacijoms apibrėžti ir yra gana lankstus net ir netipiniams atvejams, pavyzdžiui, kai *status quo* pakeičiamas prieš kylant skandalui (D. Bradausko atvejis). Taikant šį modelį galima struktūruoti politinius procesus ir juos lyginti, nagrinėti tiek kiekybiškai, tiek kokybiškai. Iš apžvelgtos literatūros buvo matyti, kad tiek mediatizacija, tiek joje pasitelkiamos medijų ir politikos logikos koncepcijos yra gana abstrakčios, susijusios su procesais ir ilgalaikiais pokyčiais, todėl akivaizdu, kad net ir pasitelkus šį modelį nepavyks griežtai atskirti, kur politika yra mediatizuota, o kur ne. Visais atvejais galima kalbėti apie didesnę ir mažesnę polinkį ir dekonstruojant struktūras atskleisti,

kokiais argumentais ir viešosios erdvės bei politiniais svertais naudojasi politikai, kad pasiektų savo tikslus.

Apibendrinant trijų atvejų analizę verta pastebėti, kad nors ji nebūtinai atspindi visą Lietuvos viešąją erdvę, joje atsiskleidžia politinių veikėjų artimi santykiai su žiniasklaida. Aptartais atvejais politikai ne tik atvirai priima žiniasklaidos turinį ir pasiduoda medijų logikai, bet ir patys inicijuoja tam tikrų situacijų sprendimą per viešąją erdvę ir skandalus joje, ką būtų galima vadinti savanoriška mediatizacija. Tai rodo tiek M. Vainiutės, tiek D. Bradausko atvejai. K. Pūko atveju žiniasklaidoje kilęs skandalas yra išsprendžiamas politiniais instrumentais, taigi, žiniasklaida tampa veikėja, pasiūlančia temą politinei darbotvarkei. Tai dar kartą parodo, jog mediatizacija yra aktuali koncepcija ir medijų veiksnys politiniuose procesuose gali turėti svarbią reikšmę.

LITERATŪRA

CUSHION, Stepen (2014). (Re)Interpreting the mediatization of politics on UK television newscasts 1991–2013. *Javnost – the Public*, vol. 21, No. 3, p. 39–54.

ESSER, Frank; STRÖMBÄCK, Jasper (2014). *Mediatization of politics understanding the transformation of Western democracies*. London: Palgrave Macmillan UK. 246 p. ISBN 978-1-137-27584-4.

GANGHOF, Stephen (2003). Promises and pitfalls of veto player analysis. *Swiss Political Science Review*, vol. 9, No. 2, p. 1–25.

HJARVARD, Stig (2008). The mediatization of society: a theory of the media as agents of social and cultural change. *Nordicom Review*, No. 29, p. 105–134.

Išvada dėl tarnybinio nusižengimo tyrimo dėl Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos viršininko galimai padaryto tarnybinio nusižengimo. [interaktyvus] [žiūrėta 2017 m. sausio 20 d.]. Prieiga per internetą: <<https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/tyrimoisvadapdf.pdf>>.

KORTTI, Jukka (2017). Media history and the mediatization of everyday life. *Media History*, vol. 23, No. 1, p. 115–129.

KROTZ, Friedrich (2017). Explaining the mediatization approach. *Javnost – The Public*, vol. 24, No. 2, p. 103–118.

LAURSEN, Bo; VALENTINI, Chiara (2015). Mediatization and government communication: press work in the European Parliament. *The International Journal of Press/Politics*, No. 20, p. 26–44.

Lietuvos Respublikos Konstitucija. [interaktyvus] [žiūrėta 2018 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www3.lrs.lt/home/Konstitucija/Konstitucija.htm>>.

Lietuvos Respublikos Seimo statutas. [interaktyvus] [žiūrėta 2018 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.123B53F30F70/eqHrnHtLVR>>.

MARCINKOWSKI, Frank (2014). Mediatization of politics: reflections on the state of the concept. *Javnost – The Public*, vol. 21, No. 21, p. 5–22.

MEYEN, Michael; THIEROFF, Markus; STREN-

GER Steffi (2014). Mass media logic and the mediatization of politics. *Journalism Studies*, vol. 15, No. 3, p. 271–288.

SAMPERT, Shannon; TRIMBLE Linda; WAGNER Angelia; GERRITS Bailey (2014). Jumping the shark. *Journalism Practice*, vol. 8, No. 3, p. 279–294.

Scandal / Definition of scandal in English by Oxford Dictionaries. [interaktyvus] [žiūrėta 2018 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<https://en.oxforddictionaries.com/definition/scandal>>.

Scandal meaning in the Cambridge English Dictionary. [interaktyvus] [žiūrėta 2018 m. kovo 10 d.]. Prieiga per internetą: <<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/scandal>>.

STRÖMBÄCK, Jesper (2011). Mediatization and perceptions of the media's political influence. *Journalism Studies*, vol. 12, No. 4, p. 423–439.

TSEBELIS, George (2002). *Veto players: how political institutions work*. New Jersey: Princeton university press. 344 p. ISBN 978-1-400-83145-6.

Straipsniai internete

Atsistatydinusi M. Vainiūtė: ministerijai reikėtų stipresnio žmogaus (papildytas). [interaktyvus] [žiūrėta 2018 m. kovo 6 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.bns.lt/topic/886/news/55159161/>>.

D. Bradauskas: savo tiesą ginsiu teisme. [interaktyvus] [žiūrėta 2018 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.bns.lt/topic/886/news/51776097/>>.

D. Bradausko veiksmai – nesuderinami su valstybės tarnautojo pareigomis. [interaktyvus] [žiūrėta 2018 m. kovo 17 d.]. Prieiga per internetą: <<http://finmin.lrv.lt/lt/naujienos/d-bradausko-veiksmai-nesuderinami-su-valstybes-tarnautojo-pareigomis>>.

Saulius Skvernelis stoja Mildos Vainiūtės pusėn: ministrė pradėjo spręsti daugybę metų nespręstas kalėjimų sistemos problemas. [interaktyvus] [žiūrėta 2018 m. kovo 12 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/pirmadieni-paaiskes-mildos-vainiutes-likimas-prezidente-ministre-vadina-politiskai-neigalia-56-935336>>.

Seimas pradėjo K. Pūko apkaltą [interaktyvus] [žiūrėta 2018 m. kovo 16 d.]. Prieiga per internetą: <<https://www.delfi.lt/a/74518926>>.

THE DYNAMIC OF POLITICAL SCANDALS IN THE MEDIATIZED LITHUANIAN PUBLIC SPHERE

Austėja Masiokaitė-Liubinienė

S u m m a r y

The concept of mediatization, which analyzes how the dominance of media shapes political processes, is becoming continuously more relevant as a more important role is being assigned to the media in the public sphere. Despite the relevance, there are not many defined methods of analysis of political mediatization. This article presents such a method, which is designed for analyzing political scandals. This method adopts the concept of mediatization as a metatheory and uses the Veto Players theory to structure the political sphere and scandals in a way that allows for their analysis.

A qualitative content analysis of three cases of Lithuanian political scandals, based on this method, is also presented.

In the discussed cases, the interaction between the political and media actors appears to be very close and mutual. Not only do politicians take the initiative in asking for the political responsibility of the actors in the scandalous situations that the media reveal, but they also initiate the distribution of such information to the media, seeking the desired change of the status quo or the legitimization of their decisions. This provides means for talking about the self-mediatization of political actors.

Keywords: media, mediatization, veto players, public politics, content analysis.

Įteikta 2018 m. rugpjūčio 24 d.